

Příloha 1. Informovaný souhlas

**INFORMOVANÝ SOUHLAS S VYUŽITÍM VÝZKUMNÉHO
ROZHOVORU A FOTODOKUMENTACE**

**Rozvoj profesních dovedností v léčbě závislostí v
50. letech 20. století**

zaznamenaného pro účely výzkumného projektu bakalářské práce

Výzkum probíhá pro účely zpracování bakalářské práce vedené Mgr. Jaroslavem Šejvlem na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy. Bakalářská práce je psána na oboru adiktologie Matějem Černým.

Já .....

souhlasím se zaznamenáním rozhovoru na nahrávací zařízení a s pořízením fotodokumentace. Také souhlasím s využitím pořízeného materiálu do bakalářské práce, souhlasím s jeho archivací a také uděluji souhlas s jeho využitím v budoucích oborových odborných publikacích a aktivitách.

V:

Dne:

Podpis:

Příloha č. 2. Záchytné body rozhovorů

1. Počátky profese obecně

- 1.1. Jak jste se k oboru dostali? kdy přišel nápad začít?
- 1.2. Z čeho jste vycházeli? (literatura, zkušenosti kolegů, výzkumů atd.), vzdělání? (kde, kdo...)
- 1.3. S jakými problémy jste se v začátcích setkávali?
- 1.4. Jaký byl první rok?
- 1.5. Utkvěl vám nějaký zvláštní klient? (stav, odpor, očekávání, reakce okolí)
- 1.6. Typická klientela začátků
- 1.7. Jak jste se profesně vnímali? (např. alkohololog) Případně kdy se tak stalo.

2. Instituce

- 2.1. Jaké instituce pro závislé tehdy existovali?
- 2.2. Popište mi prosím vaše pracoviště ve vašich začátcích. (Jméno, terminologie, postupy, vybavení...)
- 2.3. AT konference?
- 2.4. Jaké odborné publikace tehdy vycházeli?

3. Reakce lidí

- 3.1. Jak na to reagovali vaši kolegové?
- 3.2. Jak na to reagovalo vaše mimoprofesionální okolí?
- 3.3. Jak se vůbec společnost dívala na závislosti, tedy tehdy na závislost na alkoholu?

4. Komplikace

- 4.1. S jakými překážkami jste se setkávali?
- 4.2. Kdo vám je kladl do cesty?
- 4.3. Jak jste je překonali, motivace pokračovat
- 4.4. Chtěli jste to někdy vzdát? Proč jste se nevzdali?
- 4.5. Problémy se zákonem?

5. Minulost kontra přítomnost

- 5.1. Jak si myslíte, že doba ovlivnila vaše začátky? (kontext)
- 5.2. Co se od té doby změnilo?
- 5.3. Co považujete ze své doby za nejlepší/nejhorší
- 5.4. Co považujete za nejlepší/nejhorší, s ohledem na tolik let, nyní
- 5.5. Paralely mezi minulostí a přítomností (Máte pocit, že se historie opakuje?)
- 5.6. Co byste poradili dnešním začínajícím pracovníkům?

Příloha č. 3 Letáky Československého abstinentního svazu

Ceskoslovenský abstinentní svaz. Praha-II., Na Bojišti 3. Hygienický ústav.

Nedávejte svým dětem ani kapky vína! Ani kapky piva! Ani kapky kořalky!

Proč? Protože všechny ty nápoje obsahují alkohol (líh), jenž dětem i ve zcela malém množství škodí.

Jak?

1. Alkohol zdržuje tělesný i duševní vývin dítěte a působí rušivě na jeho jemné ústrojí, zvláště na mozek.
2. Snižuje tělesnou zdatnost, činí děti náchylnými k různým chorobám a zaviňuje sám mnoho nemocí.
3. Prodlužuje trvání každé nemoci. Veškeré dětské nemoci léčí se výhodněji bez lihových nápojů.
4. Alkohol děti zmalátnuje, činí je lenivými, ospalými a ve škole nepozornými.
5. Činí je dráždivými a předčasně nervosními.
6. Alkohol ohrožuje mravnost dětí, činí je vzdorovitými a neposlušnými.
7. Alkohol vzbuzuje stále nový pocit žízně a svádí snadno k stálému pití.
8. Nejlepším nápojem pro děti je mléko.

MUDr. Jan Šimsa,
říd. lékař sanatoria pro choroby nervové.

Letáček č. 1.

Obrázek 1.

(Chalupa, 1928)

Ceskoslovenský abstinentní svaz. Praha-II., Na Bojišti 3. Hygienický ústav.

Co má žena a matka vědět o pivě, víně a kořalce?

1. Pivo, víno, kořalka a likéry nemají se nikdy dávat dětem, protože jim i v nejmenším množství škodí.
2. Nápoje ty neživí, nezahřívají, neposilují, a nikterak neprospívají, jen škodí.
3. Obsahují totiž jed alkohol (líh), jehož pravidelné požívání zhoršuje krev, zaviňuje mnoho tělesných i duševních nemocí a předčasná úmrtí.
4. Pití piva, vína, kořalky a likérů poškozují pracovní zdatnost mužovu, činí jej předčasně neschopným ku práci, překáží jeho postupu a zvýšení jeho příjmů.
5. Pití stojí mnoho peněz, jichž by se dalo mnohem lépe použít ve prospěch celé rodiny, k zlepšení bytu, oděvu, stravy atd. V nešetných případech vede mužovo pití a vyseďávání v hospodě k chudobě a k výdělečné práci ženy a dětí.
6. Pití svádí často ke karbanu, hádkám, k zanedbávání rodiny a k surovému zacházení se ženou a dětmi, ničí domácí štěstí, rozvrací rodinný život a dohání mnohdy pijáka, jeho ženu nebo děti k zoufalství.
7. Pití muže či ženy mstí se i na dětech. Děti pijáků bývají slabé, neduživé, duševně zakrnělé atd.
8. Ženě záleží pro to vše velice na tom, aby její rodina byla co nejstřízlivější. Má proto vychovávat své děti k životu střízlivému a dávat jim i mužů dobrý příklad sama lihovin nepít.
9. Nejlepším a nejzdravějším nápojem jest čistá voda a mléko.

MUDr. Jan Šimsa,
říd. lékař sanatoria pro choroby nervové.

Letáček č. 2.

Obrázek 2.

(Chalupa, 1928)

Ceskoslovenský abstinentní svaz. Praha-II., Na Bojišti 3. Hygienický ústav.

Varujte se kořalky!

Proč? Protože kořalka nijak neprospívá, ale působí nekonečně mnoho škod.

Jak?

1. Kořalka silí a hřeje jen zdánlivě; ve skutečnosti jen zmalátnuje a stravuje síly člověka.
2. Působí těžké choroby žaludku, srdce, jater a ledvin, činí náchylným k různým jiným nemocem a prodlužuje jejich trvání.
3. Oslabuje vůli, kalí rozum a vede často i k duševním chorobám.
4. Kořalka bouří vášně a svádí ke karbanu, hádce, surovému zacházení se ženou a dětmi, k nemravnosti a zločinům.
5. Přivádí před soud, do vězení a do káznic.
6. Zaviňuje mnoho neštěstí, poranění a úrazů.
7. Kořalka zmenšuje výdělek, vyprazdňuje kapsy a vede k chudobě.
8. Ničí domácí štěstí, rozvrací rodiny a dohání často pijáka, jeho ženu nebo děti k zoufalství.
9. Pití rodičů mstí se na dětech. Děti pijáků bývají slabé, neduživé a duševně zakrnělé. Tak podkopává kořalka i budoucí sílu národa.
10. Stejně jako kořalka působí víno, pivo a likéry. Je tedy třeba vystříhat se i jich. — Nejlevnějším a nejzdravějším nápojem pro mladé i staré je mléko a voda.

MUDr. Jan Šimsa,
říd. lékař sanatoria pro choroby nervové.

Letáček č. 3.

Obrázek 3.

(Chalupa, 1928)

Ceskoslovenský abstinentní svaz. Praha-II., Na Bojišti 3. Hygienický ústav.

Co má dělník vědět o pivě, o kořalce a o víně?

1. Kořalka nemá naprosto žádné výživné ceny, litr piva za 30 hal. nenasytí ani tolik jako krajíček chleba za 4 hal. a výživná cena vína je též zcela nepatrná.
2. Nápoje ty obsahují jed alkohol (líh), který nejen nezahřívá a neposiluje, ale naopak stravuje tělesné síly pracujícího člověka, snižuje jeho výkonnost a tím i jeho příjmy, překáží jeho postupu a činí jej mnohdy předčasně neschopným ku práci.
3. Pití oslabuje rozvahu, pozornost, hbitost a obratnost a stává se tak příčinou velice četných úrazů, poranění a neštěstí při práci.
4. Pití zaviňuje mnoho tělesných i duševních nemocí, usnadňuje vznik chorob jiných, zvláště souchotin, prodlužuje jejich trvání a stěžuje uzdravení.
5. Vyseďáváním v hospodách ztrácí se mnoho času, jehož by možno bylo použít ku práci (modrý pondělek), k osvětlení a odpočinku v přírodě či v rodině nebo k vlastnému vzdělání.
6. Pití stojí mnoho peněz, jichž by se dalo použít ke zlepšení bytu, stravy, šatu atd. nebo dalo ušetřit pro případ potřeby.
7. Pití svádí často ke karbanu, hádkám a zločinům, přivádí před soud a do vězení, ničí domácí štěstí, rozvrací rodiny a dohání mnohdy k zoufalství.
8. Pití rodičů mstí se často na dětech. Děti pijáků bývají slabé, neduživé i duševně zakrnělé.
9. Nejlepším stanovníkem je vůbec nepít piva, vína ani kořalky.
10. Nejlevnějším a nejzdravějším nápojem je čistá voda a mléko.

MUDr. Jan Šimsa,
říd. lékař sanatoria pro choroby nervové.

Letáček č. 4.

Obrázek 4.

(Chalupa, 1928)

Příloha č. 4. Seznam vědeckých, odborných prací, učebnic a učebních textů

- A. Vybraná literatura publikovaná u nás (hesla, kapitoly, monografie, směrnice, účelové studie)
- B. Práce publikované v odborných časopisech
- C. Práce publikované z problematiky psychoterapie
- D. Práce publikované v zahraničí (překlady, kapitoly v monografii, přednášky ve sbornících a apod.)
- E. Práce publikované v zahraničních časopisech

A. Vybraná literatura publikovaná u nás

Akutní otrava alkoholem, chronický alkoholismus alkoholické psychosy. Heslo v Repetitoriu praktického lékaře (2. vydání). Státní zdravotnické nakladatelství (SZN), Praha 1955.

Alkoholismus. Kapitola v učebnici psychiatrie (Ed. Z. Mysliveček). SZN, Praha 1956

Korsakova nemoc. Heslo v encyklopedii Praktického lékaře. SZN, Praha 1957.

Alkoholismus (terminologie, diagnostika, léčba a prevence). Monografie. SZN, Praha 1957.

Organizace a metodika boje proti alkoholismu v ČSSR. Kolektivní monografie. SZN, Praha 1959.

Alkoholismus. Kapitola v klinické toxikologii (Ed. Riedl). Avicenum, Praha 1960, 1980.

Ambulantní protialkoholní péče. Kapitola v monografii (Ed. J. Prokůpek). SZN, Praha 1963.

Směrnice ministerstva zdravotnictví o činnosti protialkoholních poraden a záchytných stanic. MZ, Praha 1966.

Alkoholismus a toxikomanie. Kopie v arších pro mediky (Ed. J. Dobiáš). FVL UK, Praha 1974.

Rehabilitace alkoholiku. Kapitola v kolektivní monografii (Ed. Skaličková). Avicenum, Praha 1971

Diferenciace ústavního protialkoholního léčení. Směrnice ministerstva zdravotnictví, (společně s Z. Smetanovou). MZ, Praha 1975

Studie o efektivnosti protialkoholního ochranného léčení. Účelová studie ministerstva spravedlnosti (Ed. J. Skála) MS, Praha 1977

Alkohol a invalidita, možnosti prevence. Kolektivní monografie (Ed. J. Kubička, J. Skála). VÚPS, Praha 19778

Ochrana společnosti před alkoholismem a jinými toxikomániemi. Kolektivní monografie (Ed. J. Skála). Avicenum, Praha 1982.

Abusus a závislost na alkoholu. Kolektivní monografie (Ed. Kvapilík, Svobodová). Avicenum, Praha 1985.

Alkohol a jiné (psychotropní) drogy: abusus a závislost. Monografie. Novinky pro praktického lékaře. Avicenum, Praha 1986.

Závislost na alkoholu a jiných drogách. Kolektivní monografie (Ed. J. Skála. Avicenum, Praha 1987.

Psychoterapie v medicínské praxi. Kolektivní monografie pro praktického lékaře (Ed. J. Skála). Avicenum, Praha 1988

Populární práce:

Až na dno! (1. - 4. Vydání). Avicenum, Praha 1960, 1963, 1977, 1985.

B. Práce publikované v odborných časopisech

Amblyopie a alkoholismus (společně s K. Zahnem). Československá oftalmologie 1952, 8: 145.

Směrnice pro zřizování a činnost protialkoholních poraděn a záchytných stanic (společně s Z. Smetanovou). Sběrka instrukcí pro národní výbory 1954, 25: 313.

Klinické a laboratorní zjišťování opilosti (společně s L. Černým). Praktický lékař 1956, 36: 65.

Návrh na terminologii a diagnostiku alkoholismu. Praktický lékař 1956, 36: 528.

Terapie alkoholismu a její výsledky pro odstup 1 roku u 1032 pacientů. Časopis lékařů českých 1958, 67: 94.

Zpráva o činnosti na semináři pro prevenci alkoholismu v Indii. Československá psychiatrie 1959 55/6, 420-23.

Alkoholismus a dopravní nehody. Československá kriminalistika 1960, 37: 52-65.

Rozvoj protialkoholní péče v Praze a další perspektivy. Praktický lékař 1965, 45: 423-25.

Koncepce celkové protialkoholní péče v Praze. Protialkoholní obzor 1966, 2: 98-101.

Postoje mužské mládeže k požívání alkoholických nápojů (společně s O. Klimkem). Protialkoholní obzor 1966, 2: 135-144.

Aplikace režimové léčby alkoholismu v podmínkách stanového tábora. Československá psychiatrie 1966, 62, 186-8.

Sexuální funkce alkoholiků (společně s A. Brzkem). Protialkoholní obzor 1976 XI, 5: 129-131.

Běh pro zdraví při rehabilitaci alkoholiků a taxikomanů. Praktický lékař 1977, 57: 658-659.

Alkohol a alkoholismus (společně s M. Vojtěchovským). Praktický lékař 1977, 57: 628-633.

Změny dermatologických nálezů během protialkoholní léčby (společně s A. Brzkem a M. Lachmanem). Protialkoholní obzor 1980, 15: 15-18.

Alkoholická azoospermie (společně s A. Brzkem). Protialkoholní obzor 1980, 15: 75-81.

Alkoholismus u žen v ČSSR a příklad jejich léčby (společně s D. Janýžkovou aj. Hellerem). Zápisy z Apolináře 1980, XXIX: 77-83.

Experimentální protialkoholní ochranná léčba v průběhu výkonu trestu. Protialkoholický obzor 5, 1970: 166.

Psychotropní drogy a jejich alternativy. Časopis lékařů českých 1987, 126, 26: 801.

C. Psychoterapie – práce publikované v odborných časopisech

Praktický výcvik v psychoterapii (společně s J. Rubešem a E. Urbanem). Československá psychiatrie, 1970, 66: 110-111.

Rodinná a manželská terapie. Protialkoholický obzor 1983, 18, 2: 253.

Vztah pacient terapeut při léčbě AT. Protialkoholický obzor 1983, 19, 4: 237.

Extenzita a intenzita v práci pražského KLUSu. Protialkoholický obzor 1985, 20, 2: 113.

Psychoterapeutova úloha a role. Protialkoholický obzor 1986, 21, 4: 233.

Vztah a vztahovost při práci s velkými skupinami. Protialkoholický obzor 1987, 22, 3: 177.

Proč neporadit s Balintem. Časopis lékařů českých, Praha 1986, 125, 6: 161.

Psychoterapie v Apolináři – retrospektiva a bilance. Protialkoholický obzor 1986, 23: 186.

D. Práce publikované v zahraničí

Jejich počet je přes 40, vyšly v časopisech, monografiích i sbornících v 18 zemích (Bulharsko, Francie, Finsko, Švédsko, Kanada, USA, Jugoslávie, Polsko, Německo, Švýcarsko, Chile, Nový Zéland, Austrálie, Maďarsko, Rakousko, Norsko, Holandsko, SSSR)

Organisation und Methodik des Kampfes gegen den Alkoholismus. Překlad kolektivní monografie. Volk und Gesundheit, Berlín 1962.

Alkoholismus. Překlad monografie z roku 1957. Varšava 1967.

Czechoslovakia's Response to Alcoholism. Kapitola v kolektivní monografii. Boston 1970.

Problems of Alcohol and Drug Dependence in Czechoslovakia. Sborník Světové zdravotnické organizace. WHO Genf 1971.

The Organisation of Anti-Alcoholic Treatment in Prague. Kapitola ve sborníku z mezinárodního kongresu (E.Popham). Toronto 1970.

Le sujétion aux drogues (terminologie, approche philosophique et Thérapie). Mezinárodní symposium. Kanada 1969.

Organización de la asistencia antialcoholica en Praga. Sborník mezinárodního kongresu. Santiago de Chile 1969.

Erfahrungsbericht über Alkoholismus aus der ČSSR. Kapitola v kolektivní monografii (K. Steingrecher, H. Solms). Thieme Stuttgart 1975.

On Alcoholic's Marathon Run. Sborník prací z 35. světového kongresu. Oslo 1989.

Aplikace zákona při léčbě alkoholismu v ČSSR. Sborník referátů z národní konference, Helsinky 1978.

Treatment as One Form of Strategy for Prevention. Sborník ze světového kongresu ACPA. Acapulco, Mexiko 1979.

Pattern of Drinking and Beverages Consumed in Czechoslovakia. Kapitola v kolektivní monografii. Ottawa, Kanada 1986.

E. Výběr prací publikovaných v odborných časopisech v zahraničí

Eine Neue Behandlungsmethode der Alkoholiker. *Ars Medici*, Genf 1947, 37: 584.

The Problem of Alcoholism in Czechoslovakia. *Alcoholic research, treatment, education*. Ontario 1957, 4: 12.

The Fight Against Alcoholism in Czechoslovakia. *British Journal of Addiction*. 1957, 54, 1: 59.

Alkoholisme on de alcoholistenzorg in Tsjech Slowakojo *De Wegwijzer*, Holland 1958, 49: 151.

Die Problematik des Alkoholismus in der Tschechoslowakei. *Zeitschrift für „Arzliche Vorbildung*, Berlin 1959, 53: 11.

Die Affangstation in Prag. *Zeitscheift für „Arzliche Vorbildung*, Berlin 1959, 53: 11.

Milmedveten kamp mot alkoholmisabruket i tjechoslovakien. *Alkoholfragen*, Stockohlm 1961, 55: 341.

O niehrorych noswiadezemiach z lecenia alkoholikow. *Walka s alkoholismem*. Varšava 1963, 11, 2: 10-13.

Stanica za Rastrežhvanje u Pragu. *Alcoholism* Zagreb 1965, 1: 114-118.

Diferencizacije v terapiji, koja se sparvodí u ČSSR. *Alkoholizam* Beograd 1965, 5: 21-29.

Quelques caractéristiques de l'alcoolisme en Thécoslovaquie. *Alcohol ou Santé*, Paris 1966, 78: 5-11.

Tsekkoslovakian alkoholiongelma. *Alkoholikysymys*, Helsinky 1967, 35: 135.

Thirty Years Striving for Abstinence. *The Globe*, Oslo 1978: 12.

Forced treatment in Czechoslovakia. *Legal Issues*, ICCA, 1982: 4.